PETRA

PREŠOV, ul. SRR 1

Obchod s cirkevnými potrebami a knihkupectvo má na sklade

Prot. P. Aleš: **Cirkevné dejiny**	95,—
Pravoslávny katechizmus (český a rus.)	10,—
Pravoslávny katechizmus (slov.)	9,—
Fencik: **Liturgika** (rus.)	3,80
Prot. Aleš: **Liturgika** (česká)	3,—
Patriarcha Alexij: **Výběr z díla** (český)	10,—
Patriarcha Sergij: **O spasení** (slov.)	10,—
Metropolita Nikolaj: **Výňatok z diela**	12,—
Doc. Pružinský: **Patrológia I. a II. diel**	101,—
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (slov.)	10,—
Cirkevné právo	37,—
Homiletika	10,—
Dr. Kačur I.: **Stručný prehľad cirkevnej archeológie**	15,—
Dr. Kernaševič: **Všeobecný typikon**	16,—
Praktický trebnik	40,—
Základné bohoslovie	24,—
Dr. Š. Balogh: **Úvod do filozofie**	10,—
Služebník (cirk. slovanský)	60,—
Istorija pravosl. cerkvi (rusky)	4,—
Teologický zborník IV.	52,—
Dr. P. Kernaševič: **Zrovnávacie bohoslovie**	112,—
Žalmy (čes.)	20,—

Budúce číslo vyjde 2. decembra 1976

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel.: 313 79. Vedie redakčná rada. Vedúci a zodpovedný redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red. prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukliánske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 18 — Povolené SÚTI 15/18 z 27. 12. 1972 .
Číslo indexu 49 442.

ODKAZ SV. CYRILA A METODA

Roč. XXII. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 11/1976

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti, srdečne vás pozdravujem. Nebojte sa, nebudem vám teraz citovať všetkých desať Božích prikázaní, ako idú za sebou, vy to všetko dobre poznáte z hodín náboženstva. Na vaše vlastné želanie, náhodou vás písalo niekoľko o tom istom, dnes otvorme našu stránku — na poli. Obyčajnom, družstevnom, zemiakovom. Leží pod lesom a určite ste tam boli niektorí na brigáde. A pri tom poli jedného dňa zastalo úradné auto, vystúpil pán či čo a nakradol si za vrece zemiakov na zimu. A zastavilo druhé auto, súkromné, s jeleňom a záclonkou na zadnom skle, vystúpila tzv. dáma, nabrala si dve tašky zemiakov na sobotu a na nedeľu a odfrčali. Sem-tam išli turisti, urobili si ohník, upiekli si zemiaky, nie svoje, len tiež z toho ťažko skúšaného poľa. Až potom prišli brigádnici a po nich družstevníci a vybrali zvyšok. Poviete si správne, že to boli krádeže, lebo kde si si nič nezasadil, nič nevyberaj. Zaujímavé, že niektorí sa pri spovedi aj zmienili o tom, že brali z družstevného, ale už vopred sa sami ospravedlňovali, že vraj všetko je naše. V tom prípade by som chcela do kuchyne atómovú elektráreň, lebo mám dosť chladný byt...

Teda: krádež je pre kresťana každé prestúpenie 8. prikázania, teda každý cudzí zemiak, v pivnici, každé cudzie drevo v peci, každé cudzie jablko v ústach, ktoré sme zobrali právoplatnému majiteľovi. V prípade, o ktorom hovoríme, je právoplatným majiteľom družstvo a nik iný, v žiadnom prípade nie všetci ľudia, ktorí idú okolo. Niekedy zlodej, to bolo hrozné slovo a je i dnes, ale ťažko povedať niekedy zlodej na človeka, ktorého poznáme a ktorý „si len prilepšuje", na pani, ktorá celá v tuzexovom oblečení vo dne robí parádu a v noci vláči cudzie drevo do peca...

Milé deti, ak na tom poli ste zbierali i vy, pevne verím, že ste zbierali do spoločného, aby vaše mamky mali čo kúpiť v obchode. Ja by som sa prepadla od hanby, keby čo len jeden z vás, čitateľov našej stránky, prestúpil Boží a občiansky zákon a po zemiaky nešiel do obchodu, ale na pole. Buďte v tomto smere príkladom paničke, úradníkovi na služobnej ceste i turistom, nebojte sa ich verejne zahanbiť, nehanbte sa za vlastnú statočnosť, kľudne poukážte na každého zlodeja vo svojom okolí. Kradne nám totiž z nášho vrecka.

Teda toľko, porozmýšľajte a majte sa dobre.

Vaša teta Helena

Do chrámu Božieho vošla Prečistá...

V novembri svätá pravoslávna cirkev oslavuje veľký sviatok Uvedenia Presvätej Bohorodičky do chrámu — jeden z dôležitých momentov v príprave našej spásy. Pád pozbavil človeka blaženosti prebývania s Bohom, ale Pán vo svojom veľkom milosrdenstve daroval ľuďom sľub spásy.

Starozákonní proroci rozprávali ľuďom o nadchádzajúcej spáse ľudského rodu, o Božom milosrdenstve, ktoré môže ľudí zachrániť pred večnou smrťou, hovorili o Božom svetle, ktoré zažiari nad svetom, o príchode Spasiteľa, ktorý vyslobodí ľudí spod nadvlády smrti a hriechu a obnoví ich svojou Božou milosťou pre nový, večný, duchovný život. Svet túžil po spáse...

Potom sa stala udalosť, nad ktorou sa začudovali i anjeli,

udalosť, ktorá nemala páru v starozákonnej histórii cirkvi: do chrámu Božieho vošla Prečistá Panna a veľkňaz ju uviedol do svätyne svätých, kam sám mal právo vchádzať len raz do roka.

Svätá pravoslávna cirkev Christova radostne oslavuje tento veľký sviatok i slovami cirkevných piesní, kde vyjadruje hlbokú pokoru pred Prečistou, hlbokú úctu pred jej vysokými duchovnými kvalitami. Pravoslávna cirkev vyjadruje i radostné očakávanie veľkého sviatku — Spasiteľovho príchodu na svet. Presvätá Panna sa pripravovala stálou modlitbou, bezhriešnym životom na to, že sa stane chrámom vteleného Boha Slova. Milosťou sv. Ducha sa stala „prečistým chrámom Spasiteľovým", kde nám bude žiariť večné svetlo. Svetlá krása „prečistého chrámu Spasiteľovho" povznáša naše duše do večného chrámu, daleko za hranice viditeľných chrámov, kde nájdeme prameň milostivej sily, oživujúci nás a naše duše horúcou milosťou Božou. Duša prijíma drahocenný dar lásky Božej, sväto chráni tento zázračný dar a dáva Bohu všetku lásku a vie, že žiadne pozemské utrpenie nezvíťazí nad radosťou Božou. Túto radosť si chránime v našich srdciach a táto radosť žije v nás ako obnova života. Uvedenie Prečistej do chrámu je sviatok pre každú dušu.

Pán pozval ľudí do svojho kráľovstva a vyvolení odpovedali na Jeho výzvu z celej duše. Zem zažiarila hrdinstvami viery a svätosťou spravodlivých Božích. Milosťou sv. Ducha za Matkou Božou vošli davy svätých do večného chrámu Božieho, aby tam prebývali v láske Božej a v pozorovaní veľkosti a slávy jediného Boha.

Svätí sa stali stálymi pomocníkmi ľudí v duchovnom živote. Život svätých a ich napomínanie nám otvárajú hĺbku základov duchovného života, pomáhajú, ako hovorí sv. Efrem Sýrsky „nadobudnúť vyšší obraz myslí".

Radosť nádeje, pokora pred vôľou Božou, blízkosť k Bohu a príchod milosti sv. Ducha dávali svätým vyššie poznanie, slobodu a úplný mier.

Uvedenie Prečistej Panny Márie do chrámu je sviatkom každej veriacej duše, ktorá prijala milosť sv. Ducha a s ňou možnosť vojsť do večného chrámu Božieho, do svätyne svätých lásky Božej a jednoty s Bohom.

Matka Božia stojí pred prestolom svojho Syna a prosí Ho, aby nám pomohol stať sa synmi svetla, aby nás urobil dôstojnými prijať milosť sv. Ducha a pripraviť sa na život v príbytkoch Božích. (ŽMP 11/64)

Anjel mieru

Každý veriaci človek uctieva anjelov ako bytosti, ktoré sú dokonalejšie než my i podľa prirodzenosti i v mravnej dokonalosti — sú to verní sluhovia Pána Boha, prebývajúci v Jeho tesnej blízkosti. Veriaci človek často vzýva vo svojich modlitbách anjelov ako svojich ochrancov a prosebníkov pred Bohom a je vďačný za všetku ich starostlivosť o seba.

V živote pozemskom každý z nás, pravoslávnych veriacich, sa musí snažiť o to, aby nadviazal čo najužší kontakt so svojím anjelom — ochrancom, aby chápal jeho dobré vnuknutia, zveroval sa mu so svojimi želaniami a potrebami, neurážal ho vlastnými hriechmi, ale aby mu robil radosť a vzdával mu vďaku za jeho starostlivosť o nás dobrými skutkami a počestným životom.

Zvlášť blízki sú nám svätí anjeli — ochrancovia, ktorí z vôle Božej, neviditeľne, od samotného svätého krstu prebývajú s nami nerozlučne po celý náš život a ako naši najlepší priatelia pomáhajú nám znášať naše bolesti, žiale, ale i veselosť a radosť. Učia nás dobru, povzbudzujú v nás dobré myšlienky, v našich srdciach budia spravodlivé želania. Pomáhajú nám vo všetkom, ak robíme skutky, ktoré sa Bohu páčia, a odvracajú nás z cesty neprávostí, lenivosti a nezáujmu, zbytočných slov a nečistých skutkov, od opilstva a beznádeje. Anjel ochranca stráži človeka ako oko v hlave pred viditeľnými i neviditeľnými nepriateľmi, najmä pred zlými duchmi. Títo anjeli sa spolu s nami modlia, aby nám Boh odpustil všetky hriechy. Po smrti človeka berie anjel ochranca dušu zosnulého a odnáša ju do záhrobného sveta.

Svätá pravoslávna cirkev, poučená a poučovaná Duchom svätým, verí a nám káže veriť a vyznávať, že každý veriaci je sprevádzaný anjelom Božím, ktorý človeka ochraňuje. A naša matka sv. pravoslávna cirkev každodenne prosí Boha o to, aby daroval jej deťom anjela ochrancu. Na pravoslávnych bohoslužbách spievame: **„Anhela mirna, chraniteľa duš i tiles našich, podaj Hospodi!"**

Spravodlivým Božím sa anjeli zjavujú viditeľne. Zjavili sa Abrahámovi, Jakubovi, Mojžišovi, svätým apoštolom a iným svätcom. Sv. otec Ján Lestvičník hovorí: **„Keď pri modlitbe cítiš vnútorné uspokojenie, ukľudnenie, modli sa ďalej, lebo to práve vtedy náš anjel ochranca sa s tebou spolu modlí".** Hoci teda nevidíme anjelov, môžeme ich vo svojom srdci cítiť. Ak napriek ich vnuknutiam hrešíme a nekajáme sa, odháňame

svojich anjelov od seba a oni sa od nás vzďaľujú. Anjeli ochrancovia nás teda sami od seba nikdy neopúšťajú. Sv. Vasil Veľký hovorí: **„Ako dym odháňa včely, tak anjela ochrancu od nás odháňa hriech“**. Anjel ochranca nás opúšťa, keď vyslovujeme škaredé slová, keď posudzujeme blížneho, keď sme leniví, opilí a nečistí a keď v týchto hriechoch zotrvávame bez pokánia dlhý čas.

Anjeli ochrancovia majú účasť na našej spáse. Preukážme im preto lásku za lásku, vďaku za spasiteľnú starostlivosť. A aby sme ukázali svoju lásku k anjelovi ochrancovi, kráčajme po cestách zákona Božieho, žime spravodlivým životom, modlime sa spolu s našimi anjelmi ochrancami každodenne ráno i večer, na začiatku každej našej práce, najmä v dňoch zasvätených úcte anjelom Božím.

† Cyril, biskup michalovský

Ospalosť duše

„Bratia, hodina je, aby sme už zo sna povstali“ (Rim. 13, 11).

Je sychravá, mĺkva jeseň. Pieseň lastovičiek umĺkla, všetko sa pripravuje na dlhú zimu, polia pustnú. Tam, kde pred niekoľkými dňami bolo ešte plno zelene, vravy, života — černie sa oráčina, pripravená na novú úrodu. Hmla od rána pokrýva úbočia, všetko je akési ospalé, dni sa krátia.

Jeseň je obrazom našej duše, najmä duše tých, ktorí v samopaši, hriechu a nemilosti prebývajú.

Dnes prichádzajú dni, keď si spomíname na našich zomrelých, zdobíme ich hroby. I sv. cirkev nás vedie v dňoch pôstnych a pripravuje nás na príchod Spasiteľa. „Rosu vydajte nebesá a nech vyrastie Spravodlivý“, po ktorom túžili naši praotcovia Starého zákona. Cirkev svätá ako starostlivá matka v deň príchodu vzácneho hosťa zaránky budí svoje deti: Vstávajte, už je deň, aby ste nezmeškali a riadne sa pripravili na uvítanie vzácnej chvíle, lebo keď tú premeškáte, môže sa stať, že premeškáte všetko! Noc ustanovená je na spánok, deň ale na prácu. Kto aj vo dne spí, ten nie je zdravý, je to choroba, ktorá končí predčasnou smrťou. I kresťan, ktorý deň svojho života prespí duševným spánkom, driemajúc v hriechu, mal by precitnúť, ak nechce zahynúť.

Čo si teda máme myslieť o kresťanoch, ktorí sa nekajajú, ktorí svoj útek pred večnou záhubou dobrovoľne odkladajú na zimu života, na starobu? Konajú nemúdro, o čom sa možno presvedčiť, keď vidíme odchádzať naše sestry a našich bratov na večnosť bez prípravy a spovede. Ti, ktorí odkladajú svoje pokánie, protivia sa viere, Písmu sv. i Bohu. Písmo sv. nás poučuje: „Keď nebudete činiť pokánie, všetci zahyniete“ *(Lk. 13, 3). Môžeme si to ozrejmiť na slovách Spasiteľa o neúrodnom figovníku:* „Čiňte pokánie, lebo sa približuje kráľovstvo Božie“ *(Mat. 3, 2). Teda Písmo sv. nás neučí, aby sme pokánie odkladali, ale naopak nás vyzýva, aby sme boli vždy pripravení, lebo dni naše sú ako rosa ranná, ktorá s príchodom slnka schne tak, ako môže vyschnúť zrazu náš pozemský život.*

Hovoria o tom i sv. otcovia, napr. sv. Gregor Veľký: „Pretože čas je krátky a koniec hriechov býva smrť, nech sa každý hanbí, že zhrešil, nech sa hanbí, že pokánie odkladal.“ *Sv. Vasil Veľký povedal:* „Či chceš čakať, kým ťa zimnica k pokániu volať bude, keď viac ani spasiteľné slová vysloviť, ani počúvať môcť nebudeš, keď v hlave choroba bude, keď ruky nebudeš môcť zdvihnúť k nebu, poriadne poučenie prijať, dokonale sa vyspovedať a do Božej milosti sa vrátiť nebudeš v stave?“

Odkladanie pokánia odporuje zdravému rozumu. Každý hriešnik sa ponáša na nádobu, ktorá je síce zvonku pekná, úhľadná, ale dnu naplnená hnilobou. Takí hriešnici sa ani neusilujú dostať sa z hriechu. Nachádzajú sa v najpotupnejšom otroctve a nechcú byť vyslobodení. Kráčajú nad bezodnou priepasťou úplne ľahostajne.

Človek, ktorý odďaľuje pokánie, sám sebe škodí. Mnohí hovoria, že ani nie sú takí zlí, čakajú na milosrdenstvo Božie, hovoriac, že Syn Boží aj vrahovi na kríži odpustil a nebo mu prisľúbil. Takto dúfať v milosrdenstvo Božie a kľudne ďalej hrešiť je len ďalšou trúfalosťou proti Bohu a hriechom. Zdravý rozum nám hovorí, že hriešnik, ktorý sa spolieha na poslednú chvíľu pokánia, je už odsúdený.

Spomínajme preto denne výrok sv. Jána Krstiteľa: „Čiňte pokánie!“ *Je tu čas milosti, je tu hodina, aby sme zo sna povstali, keď naše telo k sebe pozve matka zem, aby sme nečakali na miesto v zástupe odsúdených, ale v spoločnosti vyvolených Božích.*

M Begov.

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ DAROVALI:

Pravoslávny farský úrad Falkušovce Kčs 500.—, Tamara Gaľová, Krásny Brod Kčs 80.—.

Pán Boh zaplať!

Da otverzetsja dver bohoprijatnaho chrama: Chram bo vsich Carja i prestol, dnes so slavoju vnutr prijem, Joakim vozlahajet osvjativ Hospodu, ot neho izbrannuju v Mater sebi . . .

Pavol Országh Hviezdoslav - verný vyznavač Pána

„Správne, sluha dobrý a verný, nad málom si bol verný, nad mnohým ťa ustanovím; vojdi v radosť svojho pána! (Mt 25, 21).

Pavol Országh Hviezdoslav, ktorý nás predišiel na večnosť pred päťdesiatimi piatimi rokmi 8. novembra 1921 v Dolnom Kubíne, sa stal svojím básnickým dielom patriacim k vrcholným zjavom slovenskej literatúry nielen klasikom našej poézie, ale i verným tlmočníkom a neprevýšeným majstrom v umeleckom zobrazovaní klasickej zbožnosti nášho ľudu, vyvierajúcej z uvedomelej viery, že každý z nás je osobne povolaný svedčiť svojím vlastným životom o Bohu ako o svojom Stvoriteľovi a Pánovi, a živenej Písmom svätým v spoločenstve Cirkvi ako svedectvom o svätej zvrchovanosti Hospodina, o jeho prítomnosti v Ukrižovanom a Zmŕtvychvstalom, o jeho podivuhodnej moci Ducha svätého a o víťazstve Ježiša Christa na konci dňov.

V ovzduší takto chápanej a prežívanej zbožnosti rástol Pavol Országh od svojho narodenia 2. februára 1849 vo Vyšnom Kubíne v rodičovskom dome, ktorého ducha plasticky vystihol vo svojom liste univ. prof. dr. Albertovi Pražákovi, známom pod názvom Sám o sebe: „Bol ozaj domom bohoslužby (v nedeľu ráno, po obede a večer spev nábožný ozýval sa v ňom, často i v robotný deň, čítavala sa postila (zbierka kázní a výkladov Písma), modlitba sa odriekala pospolu, lebo modlilo sa každé osebe zo „Zpěvníka" alebo z „Tranoscia" (evanjelického kancionála od J. Tranovského zo 17. stor.), tedy domom bohabojnosti, statočnosti, vôbec dobrých mravov, a preto i rodinného šťastia a pokoja". Túto výstižnú charakteristiku Hviezdoslavovho rodičovského domu vhodne dopĺňuje úryvok zo stati O svojom detstve, zobrazujúci pôsobenie chrámového čara na Paľkovu vnímavú dušu: „Rodičia pilne chodievali do kostola, pravda, i brat a sestra; i keď ako najmladšie dieťa nebolo ma pri kom doma nechať, matka vše ma pojala so sebou, a ak (jediná) stolica pre ženské bola zaplnená, tu pamätám sa, obyčajne sedával som na matkinom lone, skadiaľ obdivoval som maľbu, obrazy kostolné, pamätné zástavy (korúhvy) a archanjela s trúbou nad kazateľňou, akiste všeličo vymýšľajúc i domýšľajúc si vo svojej detskej fantázii." Harmonicky sa snúbiace stále živé spomienky na rodičovský dom ako na dom ustavičnej bohoslužby, kde „po večeri otvorili sa spevníky, a znela pieseň, otvorila sa postila, a znela vážna reč otca a tak splynuli drahé duše v jednej láske a v jednej láske a v jednej mocnej dôvere v Toho, ktorý aj ich, nepatrných chová a má na starosti a neopustí", s hlbokými dojmami z povznášajúcich bohoslužieb v starobylom drevenom artikulárnom chráme v Leštinách, kde si osvojoval základy vzdelania u znamenitého učiteľa A. Medzihradského, sprevádzali Hviezdoslava až do pozdnej staroby. Cez celý svoj plodný život cítil, že rodičovské spevy a modlitby sa nad ním vznášajú ako krídla anjelov.

Dospievajúci Pavko Vyšňanovie (tak sa volalo do Országovho rodičovského domu vo Vyšnom Kubíne, filii Leštín), ktorý udivoval neskoršie svojím nadaním a milotou profesorov na gymnáziu v Miškovci a na lýceu v Kežmarku a ktorý napokon obzvlášť vynikol ako znamenitý absolvent právnickej akadémie v Prešove, neustrnul na tom, čo vďačne a so stonásobným úžitkom prijal v rodičovskom dome a na hodinách náboženskej výchovy, ale duchovne rástol ďalej sústredeným čítaním Biblie a hĺbaním nad ňou s úpenlivou prosbou na rtoch: „Hovor, Pane, tvoj služobník počúva!" (1 Sam 3, 10), kritickým štúdiom filozofickej a náboženskej literatúry a oduševneným spievaním nábožných piesní, ktoré ho neskoršie spájali s jeho drahými zosnulými a priamo mu ich sprítomňovali, ako o tom sám hovorí vo veršoch lyrického cyklu Stesky, v ktorých zaznačil, ako raz pri speve pôstnej piesne sa mu zazdalo, akoby sa tu dva hlasy skrížili: jeden básnikov, druhý, radostný hlas — mojej matere... A oba sa v duši mojej zhodnú, objímu — I vykriknem, hlas drahý poznajúc: Ó, požehnaná! Čo si ma takým piesňam učila, v nichž si ťa postretám —". Taká je naliehavosť túžobnej rozpomienky: „Takto mi, hľa, v duši žijú všetci; prítomní v tých piesňach sú mi."

Zveľaďovanie daru viery vedychtivým študentom a neskoršie znamenitým advokátom v Námestove, k prijatiu ktorého mu zvlažovali žírnu pôdu jeho duše milujúci a milovaní rodičia rosou svojich vrúcnych modlitieb a nasledovaniahodným príkladom opravdivého kresťanského života a ktorý si uchoval i v čase náporu zžieravých pochybností, ako o tom sám vydáva svedectvo v spomínanom liste univ. prof. dr. A. Pražákovi, keď hovorí: „Mohli pre mňa niekdajší filozofi... (bo počítal som spústu filoz. diel —) čo chceli pohovoriť: mňa nikdy nezviklali vo viere v prapríčinu sveta, nech si ju Bohom či ináč menujeme; pravda, i ku mne zaviala kríza skepticizmu etc. (pochybovačstva atď.), ale prešlo to skoro," sa prejavovalo už v jeho básnických prvotinách, bohatých na pôsobivé ohlasy úchvatných adventných a pôstnych piesní spievaných pri domácich pobožnostiach obzvlášť za treskúcich fujavíc a prudkých dažďov, za ktorých prosieval mamičku, aby mu len veľa spievala, najmä pôstne piesne o Christovi, ako „roztrhali Spasiteľovi sväté žily a cedili jeho krv" (V pôste, 1869). Keď konštatujeme túto nás vo viere posilňujúcu radostnú skutočnosť, mimovoľne sa vynára pred našimi duchovnými zrakmi žiarivá postava žiaka a spolupracovníka sv. ap. Pavla, efezského biskupa Timoteja, muža nepokryteckej viery, akú mala už jeho starenka Loida a matka Eunika, vštepujúca ju do jeho vnímavého srdca. Podobne, ako svojej matky poslušný Timotej, i Hviezdoslav už v rokoch svojej najkrajšej mladosti roznecoval v sebe dar viery zverený mu jeho najdrahšími a opatroval ho ako drahocenný poklad „milosťou Ducha svätého, ktorý prebýva v nás" (2 Tim 1, 14).

Keďže Hviezdoslav už od útlej mladosti hľadel na Bibliu ako na Knihu kníh, je celkom samozrejmé, že už v jeho prvotinách sa mocne ozval predovšetkým ohlas žalmov a že už pri svojom vstupe do našej poézie sa predstavil ako slovenský žalmista, pokračujúci v šľapajach pomazaných obmeňovateľov žalmov, A. Sládkoviča, D. Bacháta Dumného, A. Trúchleho Sytnianskeho a iných. Hviezdoslav však čoskoro prerástol svojich predchodcov i súčasníkov a stal sa tvorivým žalmistom, ktorý, zachovávajúc vzrušenú, Boha oslovujúcu a vzývajúcu formu žalmov, vyslovoval presvedčivo a strhujúco vo svojom cykle básní Žalmy a hymny z rokov 1885—1895 vrúcnym citom pretavené hlboké myšlienky o najpálčivejších otázkach nášho národného a sociálneho života. Platí to nadovšetko o skvelom „Žalme k tisícročnej pamiatke vierozvestov sv. Cyrila a Metoda", napísanom z príležitosti tisíceho výročia smrti sv. Metoda r. 1885, ktorý nám umožňuje plne poznať Hviezdoslavov vzťah k našej minulosti a prítomnosti a preniknúť do hĺbin jeho činorodej viery. Tento mohutný a velebný Hviezdoslavov žalm je nielen obrovskou freskou, živými farbami zobrazujúcou naše pohnuté dejiny od slávneho a požehnaného úsvitu kresťanstva u nás až po tragické dni vtedajšej národne a sociálne ujarmenej prítomnosti, ale i naliehavou výzvou, adresovanou i nám, k zvelebovaniu a dobrorečeniu Pánovi, ako to vidieť z jeho záverečných veršov:

Oslavujme Hospodina, rujným oslavujme Ho mysle potrasením!
Paľme vatry vďačnosti, duchom podletujme:
rozpni, speve náš, krídla svoje od póla k pólu
a zachť celé jaro citov, všetku vtač myšlienok:
a celý vzduch nech presýti sa kadidlom vonným a zvučaním chvály
a vesmírom nech skrúži sa kol trónu otokom.
On dal tisíc rokov prežiť vo viere bezpečnej na skale
i vystrie budúcnosť našu, jak o ňu prosíme.
Ó, Bože, jak slovom zvestov svojich, blížencov dľa ducha,
zjednotil si nás k službe krstom vod dunajských:
Ó, udrž nás pospolu svorných, udrž tuhnúcich vo priazni,
nech žiaden neprerve zväzku, ni sa neodktuží!
Daj by poznalo sa stádo Slávy, kdekoľvek na horách
rozptýlené mešká, daj, nech sa uspolčí:
i ako pastierov si dobrých vyslal k jeho privráteniu,
tak učiň zázrak zas: nech znova uverí!
Tak dôjde istotne cieľa, jakýs'mu na pastve svetovej vykázal;
i zasadí palmu pokoja na zemi,
v tej stíne bude hovieť si ľudstvo jak v prístave bez búre a prieku,
a Ty s úľubou spočinieš zas, ako po stvorení...
Ó, spievaj, národe, Mu slávu, vo vytržení mysle hlásaj: Hallelujah!
Vzbuď ozyv tisícov brál, šumot riek i vekov svedectvo,
ples tvoj posvätný nech stúpa v ústrety Mu jak slnce k poludniu,
vďaka tvoja nech letí za Ním, jak roj hviezd k polnoci!
S tým pokľakni i skloň sa v pokore, tak opakuj prosbu:
„Budi, Gospodi, milost Tvoja na nás nynie i vo vieki!"

Táto mohutná na Žalme 98 „Spievajte Hospodinu pieseň novú!" sa zakladajúca Hviezdoslavova rapsódia našich dejín, podfarbená velebnými tónmi prvej slovanskej duchovnej piesne Hospodine, pomiluj ny! najnovšie datovanej do doby cyrilometodejskej a uzavretá staroslovienskou žalmovou prosbou, je pádnym dôkazom skutočnosti, že opravdivo prežívaná kresťanská vie-

ra neodvádza veriaceho od pálčivých otázok života, neoslabuje jeho vôľu k činu, ale vedie ho do zodpovedného zápasu proti zlu v akejkoľvek jeho podobe a zoceľuje jeho rozhodnosť v boji za osobnú, spoločenskú i dejinnú spravodlivosť. Podobným poňatím viery sú fundované všetky plody Hviezdoslavovho génia až po posledný jeho básnický cyklus Krvavé sonety, ktoré, takisto, desiac sa pred biblickým leviatanom — obludou Antikristom — vyvolávajúcim slzy a krv, vyznievajú ako jednoznačné a nekompromisné odsúdenie falošne chápaného kresťanstva a ako búrlivý protest s apokalyptickými — vyskytujúcimi sa v Zjavení sv. Jána — vidinami vierou zanieteného milovníka mieru proti zneužívaniu náboženstva pre nekalé politické ciele. Činorodosť čistého kresťanstva najvýstižnejšie vyjadril vo veršoch, plných správneho pochopenia pre biblicky rýdze poňatie práce:

Je práca, áno, Božím stanovením,
a nie je ťarchou, ale dobrodením . . .

Hviezdoslav sa inšpiroval nielen žalmami, ale i ostatnými knihami Písma sv., ktoré mu priniesla do domácnosti i jeho žena Ilona, dcéra oravského seniora Samuela Nováka v Dolnom Kubíne, druhom jeho domove po presťahovaní sa z Námestova, kde pôsobil ako advokát. Tvorivé podnety však nečerpal zo žaltára, ale už od raného detstva ho obzvlášť nadchýnali pútavé príbehy zo života biblických hrdinov viery. Ich prostredníctvom odkrýval neskoršie utrpenie svojho ľudu a ich ústami vyslovoval svoju vieru vo víťazstvo pravdy a spravodlivosti pre náš národ. Pri zobrazovaní tŕnistej cesty životom tragických biblických postáv zachycoval čujným uchom skúseného diagnostika pravý tep života svojho ujarmeného ľudu a do biblického rúcha zaodieval vlastnosti, city a túžby svojho utláčaného národa. Tak v trpkom údele Agary, vyhnanej Abrahámovej slúžky na popud Sáry, zobrazuje v rovnomennej skladbe Agar ťažké postavenie slovenského národa a v šťastnom obrate v živote Agary vidí aj prísľub krajšej budúcnosti svojho ľudu. Ešte užší vzťah k životu slovenského ľudu má báseň Ráchel. Plačúca matka Ráchel, otrasný typ matky olúpenej o dieťa, predstavuje trpiaci slovenský ľud, zbavený vlastných detí násilnou maďarizáciou. Za práva utláčaných bojuje Hviezdoslav i v dráme Herodes a Herodias, ktorých zločiny stíha trest vyhnanstva, a pokorená Tamar dostáva tak zadosťučinenie, ktoré je povzbudivým odkazom pre tých, čo trpia nespravodlivo. Na rozdiel od týchto tragických hrdinov Hviezdoslav vykreslil v skladbe Sen Šalamúnov idylicky a smierne postavu kráľa Šalamúna, predstaviteľa panovníckej múdrosti. Je to akási pieseň piesní, za ktorú i Hviezdoslav pokladal lásku a jej dvojdielne čaro.

Hviezdoslavovo básnické dielo neobsahuje len úchvatné obrazy zbožnosti nášho ľudu, s ktorými sa stretáme napr. v epose Gábor Vlkolinský alebo v skladbe Hájnikova žena, kde pôsobivo vykreslil duševné rozpoloženie jej hrdinky Hanky pri bohoslužbách, usilujúcej sa zahnať hrozný nočný sen úprimnou modlitbou:

naproti službám u oltára,
v česť Beránka a jeho daru,
jak chvelá klonila sa trsť
vzdychala, ráňala sa v hruď . . .
Tu znenazdania skrsnul sen
jej opäť v mysli, hrknul v pamäť
a sladkosť duše zhorčil blen;
nie, nevedela seba klamať:
i kľakla v dlažbu studenú,
k vrelšiemu citov prameňu,
skiaď čerpá znova, čerpá opäť
chvelými ústy, vznáša v obeť
vzdych k vzdychu, slzu k slzičke
obetou — Bohorodičke
a ona, nebies kráľovná
a zeme dcéry najlepšia mať,
vyčula vzdychy, slzy vzala,
pravicou lásky pokývala,
plášť upustila riasnatý
a jeho lemom, čo je hladší
nad všetok sveta tohoto zamať,
sna škvrnu, ktorá mučí, vláči,
nadobro, navždy vymazala
z dcérinej duše, pamäti.

Náplň Hviezdoslavovho básnického diela v tomto smere je omnoho bohatšia, lebo je priam postavené do vznešenej služby obohacovania a prehlbovania zbožnosti ľudu, ako o tom svedčia jeho hojné žalmické parafrázy a básne s tematikou cirkevného roku, ako napr. báseň Advent, Vianoce, Žalm k závierke roku, Na hromnice, Na Veľký piatok, Hymn vzkriesenia a i. Väčšina z nich priam uvádza čitateľa do modlitebnej atmosféry ako to vycítime napr. z básne Dohviezdny večer, ktorá sa stala vianočnou chrámovou piesňou:

Noc sa blíži; nebo níži prez obvod sa zemských ciest,
jasní taje, v ciest okraje zapaľuje kŕdle hviezd.

A pútnici vrelolíci stúpajú aj s úsilím;
okriať znovu večerom tým spanilým.

Jak sme šťastní, že nám vlastný v širom svete skromný kút:
Kde nám voľne, sladko — bôľno v svätvečer ten pobudnút!

Pri tom stolu, že sme spolu malý síce krúžok . . .
Ach! Ach! Preč s trudom! On je údom
dnes vo všetkých rodinách!

Žiadno, Pane, žalovanie, žiadna slza, žiaden mrak!
Jaks' uradil — čímś' nahradil; poručeno . . . dobre tak.

Drahí moji, pri pokoji vstaňme tedy, — blaze nám!
Zaspievajme, pospiechajme do Betlema k jasličkám!
Pospiechajme, privítajme Ho v pokore srdca tam!
Zlkajme skruchou, ó, by slúchol —; Príď, Ísusko, hosťom k nám!

Zbožnosť P. O. Hviezdoslava, ktorý prevažnú väčšinu požehnaných dní svojho plodného života začínal modlitbou a raňajšou duchovnou piesňou, vyplňal tvorivou prácou venovanou angažujúcej sa poézii za oslobodenie človeka od hriechu a zla nielen v rozmere osobnej spásy, ale i v rozmere spoločenskom a končieval vždy piesňou „Pane dní a Pane nocí", plnou pevnej dôvery v stálu Božiu ochranu, vychádzala z biblického základu, na ktorom cez celý život verne stál, ktorým každodenne žil a v ktorom napriek

všetkému náladovému pochybovačstvu, duchovnému i mravnému rozvratu i národnej neistote svojej doby videl nezvratnú zábezpeku duchovného napredovania jednotlivca i celého ľudstva. Preto patrí Hviezdoslav svojím neohrozeným svedectvom činorodej viery celej našej ekuméne a je žiarivým vzorom Bohu a šíreniu Jeho kráľovstva zasväteného života pre každého z nás, aby sme mohli spou s ním v bezvečerný deň Christovho kráľovstva vyznať slovami sv. ap. Pavla: „Dobrý boj som bojoval, beh dokonal, vieru som zachoval! Už mi je pripravený veniec spravodlivosti, ktorý mi v onen deň dá Pán, spravodlivý Sudca, a to nielen mne, ale aj ostatným, ktorí s láskou očakávajú jeho slávny príchod (2 Tm, 4, 7—8).

Dr. Vl. Buchta

Kňaz vo svetle Písma svätého

Učiteľský úrad kňaza

Keď Isus Christos posielal svojich učeníkov a apoštolov do sveta, napomenul ich: **„Choďte po celom svete, kážte evanjelium celému stvoreniu"** (Mr. 16, 15). Apoštol Pavel v duchu tohto napomenutia nariaďuje Timotejovi: **„Káž slovo Božie, buď pohotový vhod-nevhod, presviedčaj, karhaj, napomínaj so všetkou trpezlivosťou a poučovaním"** (2 Tim. 4, 2).

Slovo Božie musí sa teda kázať, ak má slúžiť ako prostriedok nápravy, zdokonaľovania a posväcovania človeka. Aby sa slovo Božie rozmáhalo, narastalo (Sk. 19, 20), ľudí posväcovalo (1 Tim. 4, 5), musí ho kázať dobrý kazateľ, ktorý musí kázať o Christovi, nie o sebe (2 Kor. 4, 5). **„Kto sám od seba hovorí, hľadá svoju vlastnú slávu, ale kto hľadá slávu Toho, ktorý Ho poslal, ten je pravdivý a nieto v ňom neprávosti"** (Ján 7, 18).

Žiarivý príklad kazateľskej činnosti nám dal Isus Christos a sv. apoštoli. Christos najviac učil v chráme a na zhromaždeniach (Mt. 4, 23, 5, 2), pri mori (Mr. 4, 1), mestá obchádzal a Nikodéma, ktorý Ho navštívil v noci, učil v noci (Ján 3, 1). Zvlášť výrazný príklad kazateľskej činnosti nám dal vo svojich podobenstvách, ktorými sa prihováral k človeku v každej jeho životnej situácii. Bohatstvo Jeho podobenstiev je nevyčerpateľným pokladom. Sv. apošoli Jeho príklad nasledovali.

Je nesprávne, ak niektorí duchovní chápu kázeň iba ako časť obradov v chráme, lebo nie všetci pozvaní prišli kázeň počúvať. Sv. apoštoli preto

sa rozhodli písať listy s náboženskou tematikou, adresované určitým ľuďom, ktoré vysvetľovali konkrétne problémy. Úprimný rozhovor, ktorý sa ani na kázeň neponáša, určite blahodarne vplýva na človeka, ktorý chce počúvať. Nie je vylúčené, že pri takomto hľadaní stratených duší sa môže opakovať dráma Isusa Christa, ktorý prišiel medzi svojich a svoji Ho nepoznali (Ján 1, 11). Ale súčasne dobre vieme, že bude viac takých, ktorí povedia: **„Zostaň u nás!"** (Ján 1, 11). Kňaz musí svoje ovečky hľadať tak, ako Isus Christos hľadal stratenú ovcu (Lk. 15, 16). Beda pastierom, ktorí pasú sami seba! Od kňaza sa preto žiada, aby bol na úrovni doby, pracoval stále lepšie, aby sa čoraz lepšie nábožensky i spoločensky orientoval. K tomu sa môže dopracovať nielen komplexnou teoretickou prípravou, odbornými znalosťami a mravným životom, ale najmä praktickou činnosťou.

Preto sa od nás, súčasných kňazov, vyžaduje, aby sme život okolo seba citlivo a starostlivo, s pochopením pozorovali a zamýšľali sa nad ním a spoznané prejavili vlastným srdcom, rozumom pri dušpastierskej, najmä kazateľskej činnosti.

Juraj Cuper, duchovný

Spomienka na zosnulých

Už prví kresťania vo výročné dni svojich zosnulých prichádzali sa modliť k ich hrobom. Je to pekný zvyk, že tak, ako myslíme na živých v deň ich menín alebo iných výročí, že myslíme i na mŕtvych. Veď aj oni žijú, len prešli z tohto sveta na iné miesto, kde očakávajú všeobecné vzkriesenie všetkých zosnulých, v čo všetci veríme a čo vyznávame.

V prvý novembrový deň prichádzame na cintorín, kde v modlitbách prosíme Boha o odpustenie hriechov našich zosnulých a želáme im večný odpočinok v nebeskej blaženosti. A robíme tak nielen v novembri, ale pri každodenných modlitbách pri našich bohoslužbách. Na každej sv. liturgii sa duchovný pri proskomídii modlí: „Pomjani, Hospodi, duši usopšich ... i vsich v nadeždi voskresenia žizni vičnyja i Tvojeho obščenija usopšich pravoslavnych otec i bratii našeja, čelovikoľubče, Hospodi". *Tu sa spomínajú mená zosnulých, za ktorých sú slúžené sv. liturgie.*

Pravoslávna cirkev pamätá na zosnulých i v zádušných sobotách, ktorých je v roku šesť. V tých dňoch sa v našich chrámoch čítajú mená všetkých zosnulých, ktorí sú pri chráme zapísaní, a za nich prosíme Boha o odpustenie hriechov, pričom nezabúdame ani na tých, ktorí už nemajú nikoho, kto by ich snáď dal zapísať a ktorí v nádeji na život večný zomreli.

Štefan Horkaj, duchovný

P. J. Šafárik - objaviteľ pokladov cyrilometodejského dedičstva

(dokončenie).

Len čo sa Šafárik rozhliadol po bohatých archívoch štrnástich starobylých monastierov rozosiatych v pohorí Fruška Gora, ktorú v listoch Palackému nazýval „srbskou Svätou horou", otvárali sa pred ním literárne a umelecké poklady s jedinečnými študijnými materiálmi. Pomáhali mu ako neobyčajne cenné literárne a historické pramene rozšíriť dosiaľ zozbieranú látku a intenzívne pracovať na diele Dejiny slovanskej reči a literatúry, plánovanom ešte v Jene.

Keď Šafárik dokončil začiatkom r. 1825 svoje Dejiny slovanskej reči a literatúry, nemal finančné prostriedky na ich vydanie. Na radu slovenských národných pracovníkov v Pešti, aby sa v predmetnej veci obrátil na karlovského metropolitu St. Stratimirovića, osvedčeného podporovateľa slovenských kultúrnych podujatí, ktorý ako cirkevný predstaviteľ pravoslávnych Srbov v Uhorsku podporil založenie Katedry reči literatúry československej pri bratislavskom lýceu r. 1803 sumou 500 zlatých, odobral sa Šafárik do Karloviec, kde ho metropolita veľmi vľúdne prijal a spolu s novosadským biskupom G. Petrovićom finančne zabezpečil vydanie jeho diela, ktoré sa stalo učebnicou národnej hrdosti v dobe, keď vzťah k slovanstvu a k slovanskej kultúre bol hlavným zdrojom národného uvedomenia. Spomenutý archimandrita a neskorší biskup L. Mušicki, ktorý vo svojej óde na Šafárika nazval prvého riaditeľa novosadského gymnázia vodcom mladých srbských hrdinov, získal 174 predplatiteľov Šafárikových Dejín slovanskej reči a literatúry.

Žiaľ, P. J. Šafárik pôsobil blahodarne v Novom Sade ako riaditeľ gymnázia len šesť rokov za výdatnej podpory srbského duchovenstva, i keď niekedy prichádzalo k určitému rozladeniu medzi ním a niektorými cirkevnými činiteľmi pre jeho časom až nadmernú kritičnosť voči nim, vyplývajúcu zväčša z jeho netrpezlivosti pri sprístupňovaní mu niektorých materiálov z archívnych fondov a z odchylných názorov na jazykovú otázku, lebo r. 1825 viedenská vláda zakázala všetkým pravoslávnym školám zamestnávať protestantských riaditeľov a profesorov. K zákazu došlo v dôsledku vládneho zákroku proti kalvínovi P. Magdovi, riaditeľovi gymnázia v Karlovciach, ktorý sa vyslovil za nezávislosť Uhorska. Cez všetky intervencie Šafárikovi otcovsky nakloneného metropolitu St. Stratimirovića, u ktorého synovca v Novom Sade spočiatku býval, a biskupa G. Petrovića, ako o tom svedčia vlastné Šafárikove slová z listu J. Kollárovi: „Jeho Exc. (Jeho Preosvietenosť) arcibiskup a biskup mě posavád úsilně bránili", viedenská vláda uvoľnila i Šafárika z funkcie riaditeľa, ponechajúc ho len na mieste profesora. Napokon však Šafárik predsa musel odísť zo svojho pôsobiska, ktoré kedysi rozhodlo o smere jeho činnosti a poskytovalo mu spočiatku všetky predpoklady pre úspešnú vedeckú prácu zásluhou srbskej

pravoslávnej cirkvi, veľkodušnej podporovateľky jeho celoživotného diela. Odnášal si z neho veľké množstvo výpiskov a opisov z archívnych materiálov, ktoré mu boli oporou pri jeho ďalšom štúdiu, a zbierku 36 dosiaľ neznámych cirkevnoslovanských rukopisov srbského a stredobulharského pôvodu siahajúcich až do 13. stor., ktorá bola žatvou jeho neúmornej objaviteľskej práce vo fruškogorských monastieroch od r. 1819—1833. Dnes je uložená v knižnici pražského Národného múzea.

Po príchode do Prahy r. 1833 Šafárik žil dlhý čas v existenčnej neistote zo súkromných podpôr českých vlastencov, hlavne svojho osvedčeného priateľa Fr. Palackého. Napriek tomu však usilovne vedecky pracoval v pevnej dôvere v Božiu pomoc, ktorú vyjadril v liste profesorovi moskovskej univerzity M. P. Pagodinovi takto: „Bůh je věčná láska a dobrota. Ušlechtilého člověka duch jest nesmrtelný; v této víře, v této důvěře chceme žít a zemřít. Nehody a zla, které nás podle zákonného běhu přírody dopuštěním Božím, bez našeho mravního provinění stihnou a navštíví, mají jen k tomu sloužiti, aby bolestí nás stříbily a našeho ducha blíže povznášely k Bytosti všech bytostí". Za finančnej pomoci M. P. Pagodina a Fr. Palackého vyšlo r. 1837 druhé významné dielo P. J. Šafárika, Slovanské starožitnosti, ku ktorým zhromaždil materiál ešte v Novom Sade. Dokázal v nich, že Slovania majú svoje pevné historické miesto v rodine iných európskych národov. Ostali živou knihou našej dejepisnej literatúry a pomohli uplatňovať požiadavku rovnosti národov.

Po revolučných rokoch 1848—1849, ktoré strhli i Šafárika do víru politického života, vydal spis Památky dřevního písemnictví Jihoslovanův, ktorý je výsledkom jeho štúdia vzájomného vzťahu cyrilských a hlaholských pamiatok. Obzvláštnu pozornosť venoval r. 1853 objaveným Pražským hlaholským zlomkom v kapitulnom archíve pri chráme sv. Víta na Hradčanoch, ktoré po prvé vydal spolu s K. Höflerom, keď určil ich príslušnosť k byzantskému obradu a podal ich textový a jazykový rozbor.

Šafárik sa zaoberal tiež intenzívnym štúdiom byzantsko-slovanských vzťahov, ako o tom svedčí štúdia Rozbor staroslověnského překladu Písma sv., v ktorej rieši otázku pomeru originálnych gréckych textov k staroslovienskym prekladom. Svoj záujem o byzantsko-slovanské vzťahy však neobmedzil len na obdobie byzantskej cyrilometodejskej misie, ale ho rozšíril i na ďalšie obdobia, najmä na 15. stor., keď česká utrakvistická cirkev zachovávajúca prijímanie sv. Darov pod obidvoma spôsobmi začala rokovať s carihradskou cirkvou v predvečer pádu Carihradu a celého byzantského impéria. Zaslúžil sa o uverejnenie listu carihradskej cirkvi utrakvistickým Čechom v IV. diele Palackého Dejín národa českého, keď naň upozornil Palackého pred jeho cestou do Talianska.

Poslednou významnou Šafárikovou prácou bol nemecký spis O pôvode a vlasti hlaholského písma, v ktorom dokazuje časové prvenstvo hlaholiky pred cyrilikou.

Z výsledkov vedeckej práce P. J. Šafárika ako stále jeho časového odkazu čerpajú všetky generácie vedeckých pracovníkov až po dnešné časy, a tak spolu s ním ako príťažlivým vzorom umožňujú i nám, aby sme si v plnej miere osvojovali nehynúce cyrilometodejské dedičstvo ako „nasledovníci tých, čo svojou vierou a trpezlivým očakávaním stali sa dedičmi zasľúbení". *Dr. Vl. Buchta*

Zo studnice našich sv. otcov

Dňa 7. novembra spomíname mučeníka **Jeroma, Melosija, Kasinija, Antonija, Avista** a ďalších z Melitonu. V ich tropare spievame: **„Jako mučenikofubec sobor pravoslavnych v prečestnom chrami sem, slaviť pamjať tvoju..."** Nie jeden mučeník, ale celá skupina ľudí na čele s mučeníkom Jeromom, išla na smrť. Mučeník Jerom sa narodil v Kapadócii, Jeho matka bola Stratonika, v starobe slepá. Jerom žil za vlády cisára Diokleciána a Maximiána, ktorí prenasledovali kresťanov. Bol to muž silný a vytrvalý, nedal sa ani vojakom vziať a utiahol sa s družinou 80 kresťanov do jaskyne. Len keď ho jeho priateľ Kiriak prehovoril, aby prišiel k panovníkovi, uposlúchol. Cestou mal videnie, že sa stane vojakom, ale nie pozemského kráľa, ale Kráľa nebeského, za ktorého bude bojovať. Najviac ľutoval matku... V Melitone bol zatknutý spolu s 33 kresťanmi, ktorých posilňoval na duchu. Odsekli mu ruku, bili ho a napokon bol sťatý. Nezradil však svoje ideály, svoju vieru, ako istý Viktor, ktorý sa klaňal pohanským bôžikom, ale i tak v noci zomrel na rany po ťažkom mučení, ktoré musel prežiť, kým sa nepoddal. Zrada mu teda nič nepomohla.

Každý z týchto mučeníkov nám môže byť a je učiteľom viery, presvedčenia, že naša viera je správna a pravá, pravoslávna.

Sme pravoslávni preto, že veríme v učenie pravoslávnej cirkvi a žijeme v jej lone. Nie je dôležité, kde bol kto zapísaný do matriky ako novorodeniatko, ale je dôležité, ako žije, kde sa nábožensky vyžíva ako dospelý človek. Keď chceme zachovať dedičstvo otcov neporušené a čiste pravoslávne, musíme sa poučovať o vnútornej hodnote pravoslávia, ako o tom hovorí sv. Ján Lestvičník: **„Predovšetkým zanechaj svojim synom ako dedičstvo neporušenú vieru a sväté dogmy, aby nielen tvojich synov, ale aj vnukov tvojich priviedli k Hospodinovi pravoslávnou cestou".**

Štefan Horkaj, duchovný

Aj vo smiechu bolieva srdce, a po nej, po radosti, býva zármutok (Prísl. 14, 13).

Otvorenie nového školského roka na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte

Deň 4. októbra 1976 mnohým účastníkom slávnostného otvorenia nového školského roka na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove zostane milou spomienkou. Tento deň otvorenia akademického roku poctil svojou účasťou sám hlava našej cirkvi Jeho Blaženstvo Dorotej, metropolita pražský a celého Československa, ktorého sprevádzal člen Posvätnej synody Preosvietený Cyril, biskup michalovský. Za štátnu správu sa slávnostného aktu zúčastnil zástupca gen. riaditeľa Sekretariátu pre veci cirkevné Ministerstva kultúry SSR pán prednosta Ján Kmeť a referentka pre bohoslovecké fakulty dr. Milica Paveličová.

Oslava začiatku školského roka sa začala archijerejskou sv. liturgiou vo fakultnej kaplnke. Slúžil ju Jeho Blaženstvo metropolita Dorotej za spoluslúženia dekana PBF prof. prot. dr. A. Mihaľova, prodekana prof. dr. Št. Pružinského, doc. prot. Pavla Aleša a odb. asistenta o. Milana Gerku. Fakultnú kaplnku okrem poslucháčov zaplnili veriaci prešovskej i michalovskej eparchie. Medzi hosťami bol i zaslúžilý duchovný otec prot. A. Cuglevič, prot. Ján Glagolič, d. o. prot. Ján Bieloruský a iní. V ľudovom speve pri sv. liturgii pomáhal blízky priateľ našej fakulty, taktiež zaslúžilý kňaz na dôchodku, býv. gen. vikár prešovskej eparchie, mitr. prot. Dezider Schudich. Po ukončení sv. liturgie slúžiaci na čele s Jeho Blaženstvom metropolitom Dorotejom odslúžili moleben a prosili Ducha svätého o dary milosti v osvojovaní si a zdokonaľovaní sa v bohovednej náuke. Jeho Blaženstvo metropolita Dorotej na záver bohoslužieb vystúpil s kázňou, v ktorej nabádal poslucháčov a učiteľský kolektív k plneniu na nich kladených úloh, aby zachovávali medzi sebou lásku a rešpektovanie, aby mali správny vzťah k svetu, k spoločnosti a tak v láske k Isusu Christu sa usilovali o kresťanskú dokonalosť.

Po bohoslužbách samotný akt otvorenia školského roku sa začal v spoločenskej sále internátu fakulty privítacím slovom prodekana fakulty prot. dr. Št. Pružinského, ktorý privítal už v úvode spomínaných, Jeho Blaženstvo metropolitu Doroteja, predstaviteľov štátnej správy pána prednostu Jána Kmeťa a referentku dr. M. Paveličovú, predstaviteľa michalovskej eparchie Preosvieteného vladyku Cyrila, predstaviteľa prešovskej eparchie, riadiaeľa ÚER mitr. prot. Petra Spišáka, zaslúžilého pracovníka na poli cirkvi, býv. riaditeľa Petry br. Andreja Tivadara, titulárneho gen. vikára mitr. prot. D. Schudicha, zaslúžilého pracovníka na nive Christovej prot. Ant. Podhajeckého, t. č. lektora cirkevného spevu na našej fakulte, d. o. prot. Jána Bieloruského, jedného z prvých absolventov PBF, učiteľský zbor na čele s dekanom fakulty a všetkých poslucháčov. Po privítaní odovzdal o. prodekan slovo dekanovi PBF prof. prot. dr. A. Mihaľovi, ktorý prednieso slávnostný prejav, ktorý v plnom znení uvádzame na inom mieste.

Po prejave o. dekana nasledovali pozdravy. Ako prvý svoj pozdrav predniesol Jeho Blaženstvo metropolita Dorotej, ktorý zaželal poslucháčom a učiteľskému zboru Božej pomoci v novom školskom roku, aby ich úsilie bolo korunované plným zdarom v zdokonaľovaní sa v bohovednej náuke pre blaho rodnej pravoslávnej cirkvi a dobro spoločnosti. Po pozdrave Jeho Blaženstva metropolitu Doroteja prehovoril pán prednosta Ján Kmeť, ktorý okrem iného vyzdvihol význam jednej z najväčších udalostí v našej socialistickej spoločnosti, a to voľby do zastupiteľských zborov všetkých stupňov, kde občania odovzdajú svoje hlasy pre upevnenie životných istôt ľudu, za šťastnú mierovú budúcnosť nás všetkých a vyslovil presvedčenie, že všetci učitelia a poslucháči pristúpia k týmto voľbám spontánne. Potom zaželal učiteľskému zboru a poslucháčom úspechy v náuke a v práci v nastávajúcom školskom roku. Za michalovskú eparchiu a súčasne za eparchiu prešovskú prehovoril Preosvietený vladyka Cyril a bol prečítaný pozdravný list od eparchie olomoucko-brnianskej.

Po pozdravoch predniesol odbornú prednášku na tému o nastávajúcich voľbách doc. prot. Pavel Aleš. Jeho prednáška bola prijatá s pozornosťou a záujmom.

Záver slávnostného aktívu učinil d. o dekan fakulty, ktorý sa poďakoval prítomným hosťom za ich účasť a ubezpečil nadriadené orgány fakulty, že v nás skladanú dôveru nesklameme a budeme sa zo všetkých síl v mene Božom usilovať splniť na nás kladené úlohy. Tým bol akademický rok 1976/77 otvorený.

Žehnaj, Pane, aj nastávajúci školský rok, na nive duchovnej osvety.

SLÁVNOSTNÝ PRÍHOVOR DEKANA PBF PROF. PROT. ThDr. ANDREJA MIHAĽOVA NA SLÁVNOSTI OTVORENIA ŠK. ROKU 1976/77

Vážené fakultné zhromaždenie!

Z vôle Božej znova sa otvorili brány našej Alma Mater, aby sme mohli pokračovať v začatom diele na vinici duchovnej osvety aj v nastávajúcom školskom roku 1976/77.

Plných 25 rokov naša fakulta vychovávala synov našich zbožných veriacich, aby vždy po úspešnom absolutóriu mohli vziať do svojich rúk cyrilometodejské dedičstvo a zveľaďovať ho na rodnej hrude. Počas týchto 25 rokov vznikali rôzne problémy, ako to už býva na škole, boli chvíle príjemné i menej príjemné, ale vždy pri dobrej vôli sa dali vyriešiť. Starali sme sa, aby rast ideovo-náboženský vo výchove poslucháčov a kandidátov na kňazstvo nestagnoval, a preto sme zdokonaľovali výchovný a náučný proces, čo sa odzrkadlilo i vo vydaní nových skrípt pre príslušné katedry a v zakupovaní odbornej teologickej literatúry pre prednášajúcich i poslucháčov. Naša spoločnosť potrebuje vzdelaných a tvorivých ľudí, o to väčšie sú nároky na našu fakultu, aby sme aj naďalej vychovávali kňazský dorast, ktorý tempo rozvoja v rôznych oblastiach života nezastaví, ale ktorý bude tvorivo myslieť a získané vedomosti uplatňovať vo svojom postavení na poli cirkevného života. Máme pred sebou úlohu učiť sa a poznávať všetko, čo je osožné pre život človeka.

Na významné aspekty nášho cirkevného života poukázal aj posledný snem pravoslávnej cirkvi v Československu. Je vecou všetkých nás, aby sme

túto koncepciu činnosti cirkvi dôsledne uplatňovali a realizovali a aby sme jej venovali veľkú pozornosť i my na fakulte vo výchove mladej kňazskej generácie, aby v cirkvi pravoslávnej videla svoju životnú perspektívu. Aj keď nás je menej ako po minulé roky, neznamená to, že má ochabnúť nadšenie, máme naše činy motivovať reálne a vychádzať zo skutkovej podstaty práve pri realizácii cirkevnej línie vyplývajúcej z horespomínanej koncepcie cirkevného života.

Doterajšie skúsenosti ukazujú, že je žiadúca vyššia úroveň vzdelávania nášho duchovenstva, preto je zavedené na základe rozhodnutia Posvätnej synody postgraduálne štúdium na našej fakulte, aby si každý duchovný nadobudol sebadôveru a nebol ako trstina pri závane vetra, ale aby vedel, že vieroučné pravdy pravoslávnej cirkvi sú jeho pravdami a že budúcnosť našej cirkvi v našej vlasti je v rukách každého z nás. Musíme sa vážne zamyslieť aj nad týmto problémom, lebo okrem duchovných prešovskej eparchie ani jedna eparchia zásadu postgraduálneho štúdia neuplatňuje v radoch svojho duchovenstva.

Drahí bratia učitelia a poslucháči!

Dovoľte mi, aby som vás privítal vo vašej Alma Mater a aby som vás pozdravil pri príležitosti začiatku nového školského roku 1976/77. Zamyslime sa v túto slávnostnú chvíľu nad účelom, pre ktorý sme sa tu zišli. Zmysel a cieľ nášho dnešného stretnutia je ďalej pokračovať v začatom diele, obohacovať sa bohovednými vedomosťami a byť osožnými pre našu pravoslávnu cirkev a socialistickú spoločnosť, ktorá nám umožňuje premieňať naše vedomosti na duchovné hodnoty. Na prahu nového školského roku máme všetci hrejivý pocit pri vedomí,, že sme vstúpili do posledného štvrťroku prvého roku 6. päťročnice, ktorý je bohatý na náročné úlohy. Blížia sa voľby do zastupiteľských zborov a som presvedčený, že ako jedna rodina spontánne pristúpime už v prvý deň volieb, 22. októbra, k volebným urnám a premeníme slová na skutky o našej láske a oddanosti k vlasti odovzdaním našich hlasov kandidátom Národného frontu, ktorých budeme voliť za poslancov. Tým splníme našu mierovú úlohu pre mierový život, ktorý nás naplňuje spokojnosťou, pretože je aj vôľou Božou, aby sme všetci žili v pokoji.

Ďalšou významnou udalosťou v živote našej cirkvi bude 25. výročie autokefality, ktorú nám darovala ruská pravoslávna cirkev. Toto slávne jubileum si pripomenieme na našich podujatiach, kde si zhodnotíme našu činnosť a nezištnú pomoc matky našej ruskej pravoslávnej cirkvi, s podporou ktorej v našej činnosti budeme rátať i v budúcnosti v domácom i medzinárodnom cirkevnom živote.

Pri dnešnej príležitosti dovoľujem si spomenúť ešte jedno strieborné jubileum. Je to pracovné jubileum nášho brata profesora Andreja Hniďaka, ktorý zveľaďoval náš duchovnoosvetový stánok na slávu Božiu a vo funkcii vicerektora 25 rokov pomáhal vychovávať kňazský dorast v nádeji s vyznaním sv. apoštola Pavla: **„Všetko môžem v Christu, ktorý ma posilňuje“** (Fp. 4, 13). Srdečne ho v mene vás všetkých pozdravujem so želaním pevného zdravia a ďalších pracovných a tvorivých úspechov na jeho pôsobisku pre slávu mena Pánovho, pre dobro cirkvi a spoločnosti.

Na záver by som chcel v mene nás všetkých, učiteľov a poslucháčov, ubezpečiť vedenie cirkvi a predstaviteľov našich nadriadených orgánov štátnej moci, ktorých tu na našom slávnostnom aktíve srdečne vítam, že svojím umom a schopnosťami dokážeme realizovať na nás kladené úlohy a sme hodní danej nám dôvery.

Týmto otváram nový školský rok 1976/77.

Požehnanie Pána nášho Isusa Christa nech spočíva na nás!

Stav duše bez milosti

Hybnou silou našej telesnej prirodzenosti je duša, ktorá má svoj vlastný život práve tak, ako ho má aj telesná prirodzenosť. Keď sa duša odvráti od Boha, človek sa nutne musí zastaviť pri sebe samom a o sebe samom musí začať uvažovať, že je predným a hlavným cieľom života a činnosti. V poradí po Bohu človek od seba nič väčšieho nenachádza, kde by sa mohla orientovať jeho duša. Pokiaľ sa duša nachádza v milostivom spoločenstve Boha, dovtedy jej duchovný obzor prechádza kvalitatívnymi zmenami v smere duchovného obohacovania a obožovania, keď sa však rozhodne opustiť toto spoločenstvo, vznikne v nej vákuum, ktoré ju bude nútiť, aby stratu nahradila inými zmyslovými predmetmi. Pritom toto vákuum umožňuje, aby sa dosiaľ potláčaný zmyselný pud realizoval. V lone duše sa začne vytvárať bezodná a pochmúrna priepasť, ktorú sa človek bude snažiť zaplniť, ale neuvidí nič, čím by dušu zaplnil, a preto nebude môcť dosiahnuť trvalý pocit uspokojenia. Tento stav núti dušu, aby napínala svoje sily a venovala sa zmyselným predmetom, v ktorých bude hľadať uspokojenie. Zmyselné predmety si ju začnú podmaňovať a pohlcovať všetku jej vnímavosť a činnosť, pričom čas jej bude slúžiť ako jediná kategória blaha, do ktorého bude človek vkladať celú svoju bytosť. Táto realita vyviera z faktu, že človek seba samého určil za cieľ, a preto nastane proces „opúšťania" seba samého s prechodom do stavu akoby mimo seba, do stavu nižších stvorení, ktoré sa začnú stávať zákonitou príčinou pudovej dychtivosti. Tento neprirodzený stav duše sa vyznačuje ľahostajným postojom voči spáse, a preto všetky svoje sily duša upriami len na dosahovanie „mnohých vecí" (Lk. 10, 41).

Rozdiely a odtiene tejto „mnohej starostlivosti" závisia od samotnej povahy duševnej prázdnoty. Prázdnota rozumu napríklad sa charakterizuje tým, že človek chce všetko poznať, v zmysle vševedúcnosti, a preto sa bude mučivo trápiť nad tým, ako si všetko podriadiť a ovládnuť. V tom spočíva chorobný egoizmus. Prázdnota srdca sa dokumentuje zmyselne dychtivým pôžitkárčením, dopriatím si všetkých kategórií radostí života, od ktorých si sľubuje ukojenie vnútorných i vonkajších zmyselných faktorov. V takomto zmyselnom zajatí prežíva duša svoj pozemský život a ak by bol človek ponechaný sám na seba, bol by schopný takto prežiť celý svoj pozemský časový limit života. Je tomu tak preto, že naša prirodzenosť, keď už sa nachádza v zajatí hriechu, nemôže sa inými kvalitami dokumentovať, len tými, na ktoré je spôsobilý hriech, s ktorým vstúpila do spoločenstva.

Kruh tejto praxe života sa tisíckrát znásobuje a stáva sa zložitejším, lebo človek nežije na zemi sám. Je tu plno iných ľudí s podobnými osudmi. Jeden s druhým sa stýka a niekedy sa tak tisíckrát znásobuje trápenie a súženie, egoizmus, vlastné pôžitkárčenie, v čom vidia vzrušenie, šťastie a blaženosť života. Tento prchavý svet so svojimi zvykmi, pravidlami, zväzkami, rozkošami, dobrodružstvami je presýtený vyššie spomenutými tromi kategóriami. Veľkým nešťastím je pokušenie tohto sveta. Písmo sv. hovorí: „A stalo sa jedného dňa, keď prišli synovia Boží (anjeli), aby sa postavili pred Hospodinom, že prišiel medzi nich aj satan. A Hospodin riekol satanovi: Odkiaľ ideš? A satan odpovedal Hospodinovi a riekol: Chodil som sem a ta po zemi a prechádzal som sa po nej" (Jób 1, 6—7). Duchovia zloby v každom momente rozsievajú plevel hriechu, aby znemožňovali oslabovanie svojich plánov. Toto neviditeľné kráľovstvo duchov zloby dokonale ovláda mechanizmus hriechu. Každý človek žijúci v hriechu, viaže svoju bytosť len na jednu vec, ktorá navonok môže byť plne znesiteľná. Satan tu má príležitosť, aby takého človeka úplne odvrátil od Boha, aby nemal záujem o zákony Božie, ale len o jednu vec, ktorá ho zaujíma. Taký človek môže byť dokonale zaneprázdnený, avšak popri všetkom ostane dokonale necitlivým k duchovnému predmetu obožovania a spásy. Celá jeho bytosť je zasiahnutá negáciou hriechu, preto nevidí stav, v ktorom sa nachádza a necíti jeho nebezpečie. Preto sa ani nechce oslobodiť, ba ani mu na um nepríde, aby sa zmenil a usiloval sa o spásu. Keď sa takému človeku pokúsite naznačiť, že je aj iný spôsob života, váš názor neprijme, hoci ním bude do istej miery prekvapený, ale nepochopí vás. Netreba sa preto nahnevať, ale sústavne podávať pomocnú ruku, lebo „tí, čo sú podľa tela, telesne zmýšľajú, ale tí, čo sú podľa Ducha, duchovne" (Rim. 8, 5). Za týmito slovami sa skrýva vlastne celé určenie a stav ľudského bytia v tomto našom reálnom svete, i vo svete budúcom, ideálnom.

Prot. M. Spišák

VOLANIE A HROZBA MÚDROSTI

Múdrosť volá hlasne vonku, vydáva svoj hlas na uliciach. Volá na hlavných miestach najrušnejších, pri vchodoch do brán, v meste hovorí svoje reči. Až dokedy, hlúpi, budete milovať hlúposť, a posmievači dokedy budú obľubovať posmech a blázni nenávidieť známosť? (Príslovia, 1, 20—22).

MÚDROSŤ NAD ZLATO

Blahoslavený človek, ktorý našiel múdrosť, a človek, ktorý nadobudol umnosti. Lebo jej zisk je lepší ako zisk striebra a jej dôchodok lepší ako výborné zlato (Prísl. 3, 13—14).

Zo života ruskej pravoslávnej cirkvi

● V auguste t. r. navštívil ruskú pravoslávnu cirkev alexandrijský patriarcha Nikolaos VI. Delegácia bola v Odese, kde sa konali oslavy 20. výročia trvania alexandrijského podvorja. Patriarcha Nikolaos VI. sa zúčastnil potom na bohoslužbách v deň sviatku sv. Sergia Radonežského v Trojice-Sergijevskej lavre v Zagorsku a v katedrále Zjavenia Pána v Moskve.

● V septembri t. r. navštívil ZSSR vedúci japonskej autonómnej cirkvi arcibiskup tokijský Feodosij.

● V Moskve sa stretli pravoslávni a anglikánski teológovia na konferencii, ktorej tematikou boli otázky: „Cirkev ako eucharistické obecenstvo", „Inšpirácia a zjavenie v Písme svätom", „Podstata cirkevných snemov", otázka filioque a i.

● V septembri t. r. sa konala v Erfurte, NDR, druhá konferencia zástupcov ruskej pravoslávnej a evanjelickej cirkvi na tému „Božie kráľovstvo ako súčasná a budúca reálnosť".

● Mnísi z rôznych monastierov atonských navštívili ruskú pravoslávnu cirkev, ktorej mnísski delegáti potom cestovali na návštevu atonských monastierov. Z početných hostí ruskej pravoslávnej cirkvi v lete menujeme aspoň marseillského arcibiskupa R. Etchegeraie, predsedu Rady biskupských európskych konferencií, a troch biskupov východnej sýrskej cirkvi z Indie.

Zo života prešovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby

● V nedeľu dňa 12. septembra 1976 konal sa tradičný odpust v Ladomirovej na počesť sviatku Sťatia Jána Krstiteľa. V tento deň zavítal do Ladomirovej i Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, so svojím sprievodom, aby tak ako každoročne odslúžil pred množstvom veriacich miestnych i z okolia slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu. Príležitostnú odpustovú kázeň predniesol d. o. Ján Sivík z Vápeníka.

● V nedeľu dňa 19. septembra t. r. navštívil Preosvietený vladyka Nikolaj so sprievodom pravoslávnu farnosť Soboš, kde vykonal posviacku chrámu po vnútornej oprave (maľba). Kázeň predniesol d. o. Demeter Lipinský, správca farnosti Kružľová.

● V nedeľu dňa 26. 9. 1976 oslávili veriaci Prešova a okolia svoj tradičný odpust na počesť chrámového sviatku Narodenia Prečistej Bohorodičky. Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu odslúžil toho dňa Preosvietený vladyka Nikolaj spolu s prešovským duchovenstvom. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. prot. Ján Lakata z Bardejova.

Ustanovenie a premiestnenie.

● D. o. Ján Sovič, novokňaz, bol s platnosťou od 1. 9. 1976 ustanovený za správcu farnosti Miková.

● D. o. Ján Novák, správca farnosti v Mikovej, bol s platnosťou od 1. 9. 1976 preložený za správcu farnosti Výrava, okr. Humenné.

Životné jubileum

V týchto dňoch sa dožili požehnaného veku manželia Michal a Mária Pružinskí (65 a 61 rokov). Obaja manželia sú aktívnymi členmi pravoslávnej cirkevnej obce Údol, okr. St. Ľubovňa. S ich životom a prácou sa tesne spája úspešný rozvoj pravoslávnej cirkvi v tejto obci po roku 1950, keď sa svojím príkladom zaslúžili o to, že obec ihneď prijala pravoslávneho duchovného a náboženský život tu prebiehal nerušene. Z iniciatívy br. Michala boli zakúpené potrebné veci do chrámu, chrám bol oplotený, zvonka opravený a zastrešený. Brat Michal vykonával funkciu pokladníka a kostolníka. V r. 1968 obaja manželia zostali verní pravoslávnej cirkvi a spolu s ostatnými členmi kurátorského zboru a veriacimi bránili práva pravoslávnej cirkvi. Od toho času poskytujú ubytovanie pravoslávnemu duchovnému, starajú sa o jeho potreby a o chrám s ešte väčšou ochotou a láskou než prv. V tomto duchu oddanosti a vernosti k pravoslávnej cirkvi vychovali aj svoje deti, z ktorých syn Štefan je pravoslávnym duchovným v Levoči, profesorom a prodekanom na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove. Členovia kurátorského zboru a veriaci pravosl. cirkevnej obce Údol spolu so svojím otcom duchovným prot. J. Tutkom milých jubilantov aj touto cestou pozdravujú a želajú im mnoho zdravia, Božej milosti a šťastia do ďalších rokov spoločného života a pre rozkvet pravoslávnej cirkvi.

Na mnogaja ljeta!

Člen KZ

Zo života michalovskej eparchie

Mierová činnosť

● Dňa 15. 9. t. r. sa v Prahe konalo regionálne zhromaždenie KMK k príprave volieb do zastupiteľských zborov. V zastúpení michalovskej eparchie sa zhromaždenia zúčastnil Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, v sprievode d. o. prot. Mikuláša Ščerbeja, riaditeľa ER.

Archijerejské bohoslužby

● Vo štvrtok dňa 8. 9. t. r., v deň sviatku Narodenia Presvätej Bohorodičky, Preosvietený vladyka Cyril odslúžil sv. liturgiu za spoluslúženia predstaveného katedrálneho chrámu d. o. Štefana Horkaja v miestnom katedrálnom chráme v Michalovciach.

● V utorok dňa 14. 9. t. r. v deň sviatku Povýšenia sv. kríža Preosvietený vladyka Cyril odslúžil v tom istom chráme sv. liturgiu za spoluslúženia d. o. Štefana Horkaja.

Tradičné odpusty

● V nedeľu dňa 12. 9. t. r. pravoslávni veriaci obce Dúbravka oslávili svoj tradičný odpust na počesť sviatku Narodenia Matky Božej. Slávnostnú sv. liturgiu odslúžil d. o. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER, spolu s d. o. prot. Jurajom Capom z Lastomíra. Odpustovú kázeň predniesol taktiež d. o. prot. Ščerbej, na záver sa prítomným za spoločné modlitby poďakoval d. o. prot. J. Cap.

● V tú istú nedeľu oslávili svoj odpust i pravoslávni veriaci v Košiciach na počesť toho istého sviatku. I tu bol chrám preplnený pravoslávnymi veriacimi, pred ktorými sv. liturgiu slúžil d. o. prot. Michal Spišák, správca miestnej farnosti, ktorý predniesol i príležitostnú kázeň na tému chrámového sviatku.

● **V nedeľu dňa 19. 9. t. r. sa konal odpust v Zemplínskej Širokej (Rebríne). Slávnostné bohoslužby v preplnenom pravoslávnom chráme, zasvätenom Narodeniu Matky Božej odslúžil d. o. mitr. prot. Mikuláš Ščerbej, správca miestnej farnosti a riaditeľ ER, za spoluslúženia d. o. Ladislava Fedora z Podhoroďa, ktorý predniesol príležitostnú kázeň na tému sviatku.**

● **V nedeľu dňa 26. 9. t. r, bol odpust v Nižnej Rybnici, kde sv. liturgiu odslúžil a kázeň predniesol d. o. Ján Hatrák, správca miestnej farnosti.**

(M. Š.)

Kníhkupectvo PETRA PREŠOV pripomína všetkým záujemcom o Pravoslávny cirkevný kalendár na rok 1977, že prijíma objednávky na uvedenú publikáciu.

Posmrtná spomienka

Dňa 25. augusta 1976 zomrel vo veku 69 rokov brat Pavol Horný, dlhoročný pravoslávny kurátor v Pozdišovciach, po ťažkej chorobe, ktorá mu v poslednom čase nedovoľovala už ani navštevovať chrám Boží, spovedal sa však a prijímal sv. Dary doma. Nebohému bratovi Pavlovi žiadne problémy nenarobili ani krízové roky 1968/69 a zostal verný pravoslávnej cirkvi úplne samozrejme. Smútočný obrad vykonal dňa 27. 8. t. r. d. o. Peter Semanco, správca miestnej farnosti.

Vičnaja pamjať!

Najväčšia láska

Po ukončení druhej svetovej vojny navštívil varšavského pravoslávneho metropolitu Dionisia istý človek, ktorý dostal v koncentračnom tábore v Osvienčime od archimandritu Grigorija Peradze náprsný kríž. Rozpovedal, ako mal odísť do plynovej komory, otec niekoľkých detí. A archimandrita, aby ho zachránil pre rodinu, išiel na dobrovoľnú smrť namiesto neho a mučenícky zomrel. Mučeník otec Grigorij pochádzal z Gruzínska, kde sa narodil r. 1899 v rodine duchovného Romana. Absolvoval seminár v Tbilisi, dal sa zapísať na univerzitu, potom musel do vojny. Potom sa stal učiteľom, neskôr ho cirkev poslala na štúdium do Nemecka, kde získal doktorát filozofie, študuje rukopisy sv. otcov v Oxforde, potom je docentom gruzínskej a arménskej literatúry. Po vysvätení na kňaza je duchovným gruzínskeho chrámu v Paríži, neskôr vo Varšave, kde sa stal archimandritom a profesorom teologickej fakulty. Vychovaný zbožnosťou ruskej a gruzínskej cirkvi je nadšeným patrológom. Vedie poslucháčov k štúdiu svätootcovskej literatúry. Zaslúžil sa najmä o mníšsky život poľskej cirkvi. R. 1936 navštívil Palestínu, kde študoval rukopisy v monastieroch, z ktorých niektoré boli gruzínskeho pôvodu. Prišiel napríklad k uzáveru, že hrobka gruzínskej svätice Tamary je práve v Jeruzaleme. Po návrate do Poľska sa venuje s nadšením svojej práci, ale v priebehu vojny je deportovaný do koncentráku, kde mučenícky končí svoj život, prežívaný vo vedeckej práci a modlitbe. Často si opakoval známy výrok sv. Jána Zlatoústeho: Sláva Bohu za všetko! S týmito slovami tiež vydýchol posledný krát v plynovej komore.

-n-